

ŠIFRA UČENIKA

MATURSKI ISPIT

AVGUST 2019. GODINE

CRNOGORSKI – SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

U P U T S T V O

VRIJEME TRAJANJA TESTA JE 180 MINUTA

Za vrijeme testa nije dozvoljena upotreba elektronskih uređaja.

Učenik/učenica ne smije na bilo koji način otkrivati u testu svoj identitet ili se direktno obraćati ocjenjivaču.

Test **MORA** biti **ČITKO** napisan hemijskom olovkom. Učenik/učenica može da piše ćirilicom ili latinicom, pisanim ili štampanim slovima, ekavskim ili ijekavskim izgovorom, jotovanom ili nejotovanom varijantom. Ako piše štampanim slovima, **MORA** istaći veliko slovo.

Test sadrži zadatke koji se rješavaju na jedan od sljedećih načina:

- zaokruživanjem broja ispred tačnog odgovora
- pisanjem kratkog odgovora
- pisanjem dužeg odgovora
- pisanjem eseja

Uz test si dobio/dobila **list za odgovore** za zadatke višestrukog izbora.

Potrebno je da na odgovarajuće mjesto pažljivo **prepišeš** svoje odgovore.

Zadatak će se vrednovati s nula bodova:

- ako je odgovor netačan
- ako odgovor na zadatak višestrukog izbora **NIJE** prenijet na list za odgovore
- ako je zaokružen ili napisan i tačan i netačan odgovor
- ako je nečitko napisan odgovor/esej
- ako je odgovor/esej napisan grafitnom olovkom
- ako esej **NIJE** napisan na predviđenom mjestu, već samo na listovima za koncept (pisanje koncepta nije obavezno)

Ukoliko pogriješiš, prekriži i odgovori ponovo. Kad završiš, provjeri svoje odgovore.

Srećno!

* M 9 8 9 9 5 *

PRAZNA STRANA

Na osnovu teksta odgovori na pitanja 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8.

Paraglajding

Paraglajding je jedan od vazduhoplovnih sportova. To je takmičarski i rekreativni sport. Takođe, spada u ekstremne sportove.

Jedrenje padobranom jedan je od najmlađih vazduhoplovnih sportova i jedan od najlakših i najjednostavnijih načina da se ostvari san o letenju. Ovaj sport se intenzivno razvija i širi u posljednjih petnaestak godina i sve više uzima maha u sportskom vazduhoplovstvu. Osnovni razlog je taj što ovaj sport ne zahtijeva prevelika finansijska sredstva. Ta pristupačnost je laka i brza mogućnost samostalnog polijetanja, ali zato i veliki rizik. Polijetanje bez kvalitetne teoretske pripreme i praktične obuke velika je šansa za nesreću. Zbog male brzine leta, svaka promjena brzine vjetra i turbulencija, mogu ugroziti bezbjednost. Zato je dugotrajna i sistematska obuka jedini način da se uživa u jedrenju padobranom.

Oprema za jedrenje podrazumijeva: padobran za jedrenje (krilo), sjedište i sistem za povezivanje, rezervni padobran, zaštitnu kapu, zaštitnu obuću, rukavice i odjeću, opremu za vezu i navigaciju.

Krilo je upravljiv padobran izduženo-elipsastog oblika. Sastavljeno je iz gornjeg i donjeg sloja tankog nepropusnog materijala, između koga se nalazi prostor podijeljen na komore. Krilo je napravljeno od materijala čija propusnost na gasove treba biti što manja. Propustljivost se mjeri porozimetrom. UV sunčevo zračenje štetno djeluje na materijal krila i zato mu je životni vijek oko 200 do 300 sati. Poslije tog vremena poroznost se povećava, nosivost i brzina smanjuju i rizik od narušavanja pravilnog oblika povećava, pritisak u komorama između gornjeg i donjeg sloja se smanjuje, pa se rizik leta na starim krilima povećava. Takva dotrajala krila se obično koriste za vježbu na livadi i blagoj padini, bez uslova za polijetanje.

Sistem veza se koristi za smještaj pilota. Rezervni padobran služi za spašavanje pilota kada je u opasnosti. Zaštitna oprema se koristi da zaštiti pilota od udaraca, hladnoće, vjetra i UV zračenja. Pilot mora biti dobro snabdjeven za svaki let jer on može potrajati i nekoliko sati. U opremu za vezu i navigaciju spada prenosna ručna radio stanica koja služi za uspostavljanje veze sa rukovodiocem letenja, ostalim pilotima i ona spada u sastavni dio opreme bez koje se ne polijeće. Dodatna oprema su uređaj za mjerenje visine (variometar) posebno prilagođen za letače paraglajdera i globalni pozicioni sistem GPS takođe prilagođen primjeni na ovoj letilici. Svi ljudi imaju strah od visine, što je prirodno kao i svaki strah od nepoznatog. Ako neko kaže da se nikad nije uplašio u toku leta, ne govori istinu. Iskusni piloti dožive strah tokom leta kada uslovi za letenje nijesu povoljni. U početku je strah mnogo jači i intenzivniji, ali vremenom sa porastom vještine, strah se smanjuje, a uživanje u ljepoti slobodnog letenja raste. Želja za letenjem je uvijek jača od straha. Strah je veliki prijatelj svakog pilota jer ga sprečava da pomjera granice leta izvan trenutne mogućnosti i vještine.

U ovom sportu se ne iskače iz aviona kao što se često misli. Potrebna oprema se lako pakuje u jedan ranac (oko 15kg težine) i potreban je neki vid prevoza do najbližeg pogodnog brda... Kada se pronađe odgovarajuća lokacija, potrebno je manje od deset minuta za pripremu. Poslije nekoliko koraka zaleta duž padine brda i uz povoljna strujanja vazduha može se poletjeti odmah. Prednost sporta je da nema potrebe za aerodromima ili bilo kakvom drugom skupom infrastrukturom. Jedriličar odlučuje gdje i kada će da poleti. Za slijetanje početnika je potrebna livada. Iskusnim jedriličarima je dovoljna površina prečnika pola metra. Ne postoji jednostavniji način za polijetanje.

(priređeno prema tekstu preuzetom sa <https://sh.m.wikipedia.org>)

1. Kako se drugačije naziva paraglajding?

.....

1 bod

2. Ako se tema data u tabeli nalazi u tekstu, zaokruži DA, a ako je nema u tekstu, zaokruži NE.

TEMA	U TEKSTU?	
Vrste vazduhoplovnih sportova	DA	NE
Bezbjednost pilota	DA	NE
Odgovarajuća lokacija	DA	NE

1 bod

3. Nabroj opremu potrebnu za paraglajding.

.....

1 bod

4. Za paraglajding nije važna dugotrajna i sistematska obuka.

DA

NE

Zaokruži tačan odgovor (DA ili NE) i obrazloži ga.

.....
.....
.....

1 bod

5. A) Šta je najvažnije za bezbjednost pilota?

.....

1 bod

B) Obrazloži odgovor.

.....

1 bod

6. Paraglajding nije skup vazduhoplovni sport. Pronađi i prepisi dokaz iz teksta za ovu tvrdnju.

.....
.....

1 bod

7. Kojim funkcionalnim stilom je napisan tekst?

1. administrativnim
2. razgovornim
3. književnim

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

8. Tekst je:

1. administrativni
2. informativni
3. književni

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

9. Odredi padež podvučenih riječi u rečenici: Krilo je napravljeno od materijala čija propusnost na gasove treba biti što manja.

Krilo; materijala;
propusnost; gasove

1 bod

10. U rečenici su napravljene dvije greške. Uoči ih i rečenicu prepisi tačno.

Kad prestane vjetar mi bi voljeli da letimo paraglajderom.

.....
.....

2 boda

11. A) Zaokruži broj ispred lika koji ne pripada grupi.

1. Alihodža
2. Georg Fedun
3. Fra-Petar
4. Lotika

1 bod

B) Obrazloži odgovor.

.....
.....

1 bod

Na osnovu datog odlomka, kao i cjelokupnog djela, uradi zadatke 12, 13 i 14.

Danas je mama umrla. A možda i juče, ne znam. Dobio sam telegram iz doma: „Majka preminula. Pogreb sutra. Poštovanje“. Ovo ništa ne znači. Možda je bilo juče.

Starački dom je u Marengu na osamdeset kilometara od Alžira. Poći ću autobusom u dva sata i stići ću tokom popodneva. Tako ću moći noć da provedem kraj odra i vratiću se sutra uveče. Zatražio sam dva dana odsustva od poslodavca i on mi ih nije mogao uskratiti s obzirom na ovako opravdan razlog. Ali nije mu bilo baš pravo. Još sam dodao: „Nijesam ja kriv.“ Nije odgovorio. Pomislio sam tad da nije trebalo da mu to kažem. Naposljetku, nijesam imao šta da mu se izvinjavam. U stvari, trebalo je da on meni izjavi saučešće. Ali on će to učiniti vjerovatno prekosjutra, kada me bude vidio u crnini. Zasad, još je nekako kao da mama nije umrla. Poslije pogreba, naprotiv, biće to sređena stvar i sve će već izgledati zvaničnije.

12. A) Napiši naziv djela iz kojeg je citirani odlomak.

.....

1 bod

B) Napiši ime i prezime autora djela.

.....

1 bod

13. A) Napiši ime lika koji u odlomku govori o majčinoj smrti.

.....

1 bod

B) Opiši kako se u djelu ostvaruje svakodnevica glavnog junaka.

.....
.....

2 boda

14. Kojim je oblikom umjetničkog izražavanja napisan odlomak?

.....

1 bod

15. Pored imena književnog lika napiši naziv književnog djela u kome se javlja i književnu vrstu kojoj djelo pripada.

(djelo)

(književna vrsta)

Vlah Alija;

Fata Avdagina

2 boda

16. Starački dom je u Marengu na osamdeset kilometara od Alžira.

Riječi podvučene u rečenici su:

1. zamjenica i prilozi
2. zamjenica i prijedlozi
3. pomoćni glagol i prilozi
4. pomoćni glagol i prijedlozi

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

17. A) Zaokruži broj ispred jezika koji NE PRIPADA datom nizu.

1. crnogorski
2. bugarski
3. makedonski
4. poljski

1 bod

B) Obrazloži odgovor.

.....
.....

1 bod

18.

A) Pored naziva djela napiši ime i prezime njegovog autora.

1. *Ilijada*
2. *Kanconijer*
3. *Ponoć mene*
4. *Davidova zvijezda*

1 bod

B) Koje djelo iz zadatka pod A pripada renesansi?

.....

1 bod

Pročitaj pjesmu *Kamena uspavanka* Stevana Raičkovića pa odgovori na pitanja 19, 20, 21, 22 i 23.

Kamena uspavanka

Uspavajte se gde ste zatečeni
Po svetu dobri, gorki, zaneseni,
Vi ruke po travi, vi usta u senj,
Vi zakrvavljeni i vi zaljubljeni,

Zarastite u plav san kameni
Vi živi, vi sutra ubijeni,
Vi crne vode u beličastoj peni
I mostovi nad prazno izvijeni,

Zaustavi se biljko i ne veni:
Uspavajte se, ko kamen, nevini,
Uspavajte se tužni, umoreni.

Poslednja ptico: mom liku se okreni
Izgovori tiho ovo ime
I onda se u vazduhu skameni.

Stevan Raičković

19.

Pjesma *Kamena uspavanka* prema osnovnom motivu je:

1. misaona
2. opisna
3. socijalna

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

20.

U kojoj formi je ispjevana pjesma *Kamena uspavanka*?

.....
1 bod

21.

Prepoznaj stilske figure u trećoj strofi.

1. Zaustavi se biljko i ne veni
1 bod
2. Uspavajte se, ko kamen, nevini
1 bod
3. Uspavajte se tužni, umoreni
1 bod

22.

Napiši po dva konotativna (prenesena) značenja za lekseme u naslovnoj sintagmi pjesme.

1. Kamena
1 bod
2. uspavanka
1 bod

23.

A) Imenuj glagolski oblik upotrijebljen u pjesmi.

.....
1 bod

B) Iz pjesme prepisi primjer za taj glagolski oblik koji se najviše odnosi na naslov.

.....
1 bod

C) Obrazloži odgovor pod B.

.....
1 bod

24. Zaokruži broj ispred imena lika koji se u *Gorskom vijencu* direktno pojavljuje i rješenje prenesi na list za odgovore.

1. Snaha Milonjića bana
2. Sestra Batrićeva
3. Ljuba Radunova
4. Ruža Kasanova

1 bod

25. Iz navedenog niza izdvoj najznačajnije predstavnike moderne u svjetskoj književnosti.

Viljem Šekspir Šarl Bodler L. N. Tolstoj Stefan Malarme A. P. Čehov

.....

1 bod

26. renesansa realizam romantizam

Prepiši naziv književne epohe čije su odlike melanholija i svjetski bol.

.....

1 bod

27. Pročitaj odlomak iz djela *Gospoda Glembajevi* pa uradi zadatak.

U čitavoj ovoj tamnoj glembajevskoj kući vi ste za mene bili jedina traka svjetlosti! Ja sam ušla u ovu kuću iz materijalnih razloga: ja to priznajem! Vi to morate razumjeti!

A) Ko saopštava navedene riječi:

1. Angelika
2. Barunica Kasteli
3. Fanika Canjeg

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

B) Riječi su upućene:

1. Ignjatu Glembaju
2. Ivanu Glembaju
3. Leonu Glembaju

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

28.

Prema pravilu o rastavljanju riječi na kraju reda rastavi riječi, kao što je započeto.

priča	pri- ča
radio-aparat	
istraživač	

1 bod

29.

Od infinitiva napiši radni glagolski pridjev u muškom rodu.

htjeti

vidjeti

1 bod

30. Ponuđene su dvije teme za pisanje eseja. Zaokruži broj ispred teme koju si odabrao/odabrala i napiši esej koji treba da sadrži od 250 do 300 riječi.

Oblikuj ga kao zaokruženu cjelinu (uvod, razrada, zaključak).

Poštuj zahtjev o broju riječi +/-10% (ocjenjuje se sastav koji ima od 225 do 330 riječi; ako esej ima manje od 225 riječi, NE ČITA SE, a na 330. riječi PRESTAJE čitanje).

Vodi računa o jezičkoj pravilnosti i čitljivosti teksta.

1. Vladika Danilo i Hamlet tragične ličnosti

Uputstva za pisanje eseja:

→ Napiši kojem književnom rodu/rodovima pripadaju djela *Hamlet* i *Gorski vijenac*.

→ Opiši:

- vladiku Danila (karakterne osobine, odnos prema drugim likovima),
- Hamleta (karakterne osobine, odnos prema drugim likovima, njegov kraj).

→ U vidu zaključka objasni zašto su tragične ličnosti.

2. Generacijski jaz

Uputstva za pisanje eseja:

→ Iznesi svoje mišljenje o jazu među generacijama.

→ Objasni zašto tvoji vršnjaci najčešće „upadaju“ u verbalne sukobe sa starijima.

→ U Americi je, da bi se premostio generacijski jaz, pokrenut eksperimentalni program u koji su uključeni univerziteti i starački domovi. Eksperiment traje 19 mjeseci. Jedna 22-godišnja studentkinja sprijateljila se s 87-godišnjim čovjekom igrajući karte i poslije šest mjeseci generacijski jaz je nestao. Iznesi svoj stav o ovom eksperimentu i načinu prevazilaženja jaza.

→ Da li si spreman/spremna na kompromis kako bi nerazumijevanje među generacijama bilo prevaziđeno, ukoliko bi došlo do njega? Objasni.

→ U vidu zaključka iznesi svoj prijedlog za prevazilaženje jaza i nerazumijevanja među generacijama.

25 bodova

